Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association APE asociația pentru politică externă

FRIEDRICH EBERT STIFTUNG

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • OCTOMBRIE 2022 • NR.10 (200)

Sinteze şi Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. *Leonid Litra, expert Kiev:* **„Fără nicio piedică sau criză politică, acest proces de aderare la UE ar putea dura cam 7-8 ani”**
2. *Editorial, Simion Ciochină, jurnalist:* **„Comunitatea Politică Europeană - o ușă de integrare a Republicii Moldova în UE?”**
3. *Dan Barna, vicepreședintele Camerei Deputaților din România:* **„Miza reală este ca Moldova să se așeze pe o direcție europeană de pe care să putem spune că este un drum de neîntors”**
4. *Opinia expertului, Nicoletta Pirozzi, expert UE:* **„Realizarea vocației geopolitice a Europei”**

Știri pe scurt:

Comisia Situații Excepționale a adoptat, pe 31 octombrie, mai multe decizii care pun în aplicare sancțiunile internaționale în Republica Moldova. Este vorba despre subiectul sancțiunilor impuse de Statele Unite față de mai multe persoane și entități implicate în acțiuni de corupție, inclusiv a oligarhilor Vlad Plahotniuc și Ilan Șor. Alături de Ilan Șor și Vlad Plahotniuc, în lista sancțiunilor impuse de SUA se regăsesc mai mulți cetățeni ai Federației Ruse care au acționat în vederea influențării alegerilor din Republica Moldova și menținerii țării în sfera de influență a Moscovei. Printre cetățenii ruși supuși sancțiunilor sunt Igor Ceaika, Iurii Gudilin, Olga Grak, Leonid Gonin, ultimii activând în calitate de consilieri ai fostului președinte al Republicii Moldova, Igor Dodon. Pe 26 octombrie, autoritățile americane au anunțat că Vladimir Plahotniuc și Ilan Șor, precum și partidul condus de acesta, alături de un grup de persoane din Federația Rusă, au fost incluși pe *Lista Magnitsky*.

Autoritățile de la Chișinău au dispus ca geniștii Armatei Naționale, împreună cu reprezentanți ai altor structuri de forță, să facă investigații în satul Naslavcea, din raionul Ocnița, unde în dimineața zilei de 31 octombrie, a căzut o rachetă rusească doborâtă de sistemul ucrainean antiaerian. Racheta rusească ar fi țintit infrastructura strategică din Ucraina, mai exact barajul de la Novodnestrovsk, relatează Europa Liberă. Din motive de securitate, punctul de trecere a frontierei auto Ocnița-Sokireanî a fost închis parțial. Autoritățile ucrainene nu permit intrarea în Ucraina, din cauza riscurilor de atacuri aeriene, astfel că trecerea frontierei este permisă într-o singură direcție: ieșire din Ucraina și intrare în Republica Moldova. Racheta a fost doborâtă de sistemul ucrainean antiaerian, potrivit ministerului de Interne de la Chișinău.

Președinta Maia Sandu a declarat într-un discurs susținut în Parlamentul României că Republica Moldova trece printr-o „criză energetică fără precedent” din cauza războiului dus de Rusia în Ucraina. „Riscăm să rămânem fără gaze și energie în această iarnă. Tariful la gaze a crescut de șase ori și e dublu față de România”, a spus Maia Sandu în fața președintelui român Klaus Iohannis, a premierului Nicolae Ciucă și a parlamentarilor români. Ea a mai precizat că tariful la gaze în Republica Moldova a crescut de șase ori și e dublu față de România. „La fel de gravă e situația în ce privește electricitatea. După ce Rusia a bombardat rețelele ucrainene, Gazprom a înjumătățit volumul de gaze pentru Moldova, iar furnizarea de electricitate din stânga Nistrului pentru luna viitoare a devenit incertă. Asigurarea cu energie electrică a țării e o provocare zilnică”, a mai spus Maia Sandu.

Republica Moldova și beneficiile Comunității Politice Europene

Liderii europeni din 44 de state s-au reunit, la Praga, pe 6-7 octombrie, pentru înființarea „Comunității Politice Europene” (CPE)

Desemnarea Republicii Moldova ca țară gazdă pentru a doua reuniune a Comunității Politice Europene, o inițiativă franceză sprijinită de Comisia Europeană de a coagula mai puternic statele europene, este un semnal ce nu poate fi trecut cu vederea. Acest lucru definește dorința UE de a se apropia de țările europene ce au acum statut de țări candidate pentru aderarea la UE - Ucraina și Republica Moldova.

Comunitatea Politică Europeană a luat ființă de facto pe 6 octombrie, la Praga, atunci când s-a desfășurat prima ședința în acest format în incinta milenarului Castel din Praga. Celor 27 de șefi de state și guverne ai UE li s-a alăturat alți 17 omologi din state din proximitatea UE cu care Bruxelles-ul are relații puternice.

Noul format al Comunității Politice Europene a încurajat dialogul politic și cooperarea și pentru a consolida securitatea, stabilitatea și prosperitatea continentului european. De asemenea, participanții din cele 44 de țări au dialogat pe probleme comune de securitate și energie care decurg din invazia Moscovei asupra Ucrainei, în cadrul unui summit la care Rusia nu a avut acces.

Reuniunea de la Praga a fost summitul inaugural al Comunității Politice Europene. Acest format a fost lansat ▶

de preşedintele francez Emmanuel Macron la 9 mai, de Ziua Europei, care a primit sprijinul Consiliului European la summitul din luna iunie.

Liderii europeni au asigurat atunci că această comunitate "nu va înlocui politica de extindere a Uniunii". Acest fapt a risipit și temerile inițiale ale Ucrainei și Republicii Moldova, ambele țări dorind o integrare în UE pe calapodul clasic și deja consacrat. Cu ocazia summitului de la Praga, preşedintele francez Emmanuel Macron a precizat că noua Comunitate Politică Europeană trimite un mesaj de "unitate" într-un moment în care Europa este zguduită de invazia rusă în Ucraina.

La rândul său, cancelarul german Olaf Scholz a afirmat că liderii din Comunitatea Politică Europeană știu că atacul Rusiei asupra Ucrainei este o încălcare brutală a ordinii păcii și securității în Europa.

Așadar, Comunitatea Politică Europeană nu are rolul decât să producă o coeziune mai mare nu doar în sânul UE, ci să ofere un cadru de cooperare mai larg și mai strâns și cu vecinii clubului de țări din UE. Toate aceste acțiuni converg, în special pentru țările aspirante precum Moldova, într-un proces mai rapid de integrare europeană și interconectare mai ales din punct de vedere economic.

Depinde acum doar de Republica Moldova să-și facă atent temele acasă în privința reformelor, să-și diversifice rapid sursele de aprovizionare cu energie și să scape de dependența de Rusia și nu în ultimul rând să mențină securitatea statului din interior acolo unde forțele oligarhice loiale Moscovei lucrează din plin în încercarea de a debarca guvernarea pro-europeană de la Chișinău.

Mădălin Necșuțu

Fără nicio piedică sau criză politică, acest proces de aderare la UE ar putea dura cam 7-8 ani

Expertul și cercetătorul Centrului Noua Europa din Kiev, Ucraina, Leonid Litra, a explicat pentru buletinul de politică externă al FES/APE despre care sunt beneficiile pe care noua Comunitate Politică Europeană, propusă de preşedintele francez Emmanuel Macron, le oferă țărilor aspirante pentru aderarea la UE și nu numai. Expertul a explicat care ar urma să fie traseul Moldovei și Ucrainei pe calea europeană, oferind și o perspectivă temporală a ceea ce reprezintă acest proces. Vă prezentăm în continuare cele mai importante idei pe care le-am parcurs cu expertul moldovean de la Kiev:

Cum se vede acest proiect al Comunității Politice Europene propus de liderul francez Emmanuel Macron și susținut de Comisia Europeană? Care ar fi beneficiile pentru Kiev și cum se raportează Ucraina la acest proiect?

Mai curând, Kievul vede acest lucru ca pe un format care nu este legat de aderarea Ucrainei la UE, ci mai degrabă ca pe un forum de discuții pentru a avea o coordonare mai bună a țărilor din UE și a celor care împărtășesc, chiar dacă diferit, ideea de a avea relațiile bune cu țările europene.

De aceea avem, pe lângă statele membre ale UE, alte 17 țări care ar vrea să coordoneze mai bine ceea ce se întâmplă în Europa. Suntem în timpul unui război foarte mare. Este nevoie de mai multă coordonare. Nu doar pe război, ci și pe securitate energetică, pe problema refugiaților în urma războiului. Mai avem totuși și criza pandemică generată de COVID-19 și alte crize prin care trecem prin acest moment.

Cum vedeți acest format de discuții?

Eu cred că inițiativa preşedintelui Macron vine anume să suplinească acest vid de comunicare pe multiple crize. Nu cred că această inițiativă va include și Rusia pe viitor.

Pe de altă parte, cred că era necesar să fie un format mai larg, deoarece toate aceste crize nu afectează doar cele 27 de state membre. Moldova este la fel îndreptățită să participe la aceste discuții, deoarece este direct afectată.

Coordonare în fața crizelor

Se vede acest format poate ca o antecameră a UE sau doar comunitate care se referă la o comunitate mai strânsă din punct de vedere economic, energetic sau al securității?

Mai degrabă a doua variantă, deoarece regăsim în acest format și țări care nu au ambiții și aspirații să devină membre. Nu văd rostul ca ele să participe dacă acest format era văzut ca o antecameră. Cred că multe țări care aspiră să devină membre ale UE nu ar fi acceptat un astfel de statul. Mă refer aici în special la Ucraina, Moldova și statele din Balcanii de Vest. Asta ar fi însemnat să se meargă cu o poziție mai jos, decât ce își doresc ele.

Inițial au fost formulări vagi asupra acestui proiect și se examinau și astfel de opțiuni, dar după concluziile primei reuniuni de la Praga în acest format [6-7 octombrie] vedem că este o platformă de discuții la cel mai înalt nivel pentru a face ca aceste țări să coordoneze mai bine în scopul de a face față crizelor.

Reforme concrete și pași de viitor

Sunteți optimist în privința proceselor de aderare la UE, atât pentru Ucraina, cât și pentru Moldova? Există premisele pentru anul viitor ca cele două țări să facă următorul pas - deschiderea negocierilor pe capitole de aderare cu UE?

Sunt câteva precondiții pentru ca acest lucru să se întâmple. Dacă acest precondiții sunt îndeplinite, fără întârzieri, atunci există șansă să avem o condiție politică la finalul anului viitor că acest negocieri să înceapă.

După cum știm, în acest moment avem cea mai importantă sarcină de îndeplinit și anume cele nouă recomandări făcute Chișinăului și cele șapte recomandări făcute de Comisia Europeană pentru autoritățile de la Kiev.

Țările noastre trebuie să arate că pot face față acestor provocări. După care urmează evaluarea Comisiei Europene în octombrie 2023. Asta înseamnă deja că atât Moldova cât și Ucraina vor fi parte a logicii extinderii UE și dacă anul viitor evaluarea CE arată că pe aceste capitole există un progres, mă refer în special la cele fundamentale ca 23 și 24 [din cele 35 de capitole] care au de-a face cu statul de drept, lupta anti-corupție, achiziții publice etc.

Poate vă amintiți că, după intrarea Croației în UE în 2013, s-a reformat metodologia de aderare pentru țările care urmează să adere - mai nou Moldova și Ucraina - și acum există o metodologie care are șase piloni. Astfel unul dintre acești piloni sunt tocmai aceste articole 23 și 24 despre care vă vorbeam. Asta înseamnă că va fi mult mai greu să negociem, să deschidem și apoi să închidem capitole la fel ca în trecut, așa cum a fost în valurile de aderare ale României și Bulgariei (2007) și apoi a Croației (2013).

Acest lucru înseamnă că, dacă o țară își dorește să aibă un progres pe închiderea și deschiderea capitolelor de negociere, ele trebuie să aibă progres constant pe acest capitole 23 și 24. Tot procesul de aderare este legat de succes în reformarea justiției în lupta împotriva corupției.

Aș vrea să vă întreb în ce constau recomandările CE pentru Ucraina, în condițiile în care ne-ați spus că sunt șapte?

La fel ca și în cazul Moldovei, și pentru Ucraina ele sunt concentrate pe justiție, pe statul de drept care reprezintă baza compatibilității între statele care își doresc să devină membre și membri UE. Mai ales că există aceste probleme în UE legate de țări care au aderat și care nu respectă regulile de bază și anume statul de drept și lupta împotriva corupției.

Dacă Moldova și Ucraina îndeplinesc acest recomandări, se mișcă pozitiv și există o evaluare pozitivă din partea UE, în decembrie 2023, la Consiliul European, se poate lua o hotărâre prin care cele două țări pot să deschidă discuțiile pe începerea negocierilor. Apoi consultările durează ceva timp.

Pentru a deschide consultări ai nevoie de ceva care se numește consultare interguvernamentală. După acest lucru, are loc un proces de screening (verificare). Acesta durează și el circa un an și jumătate. Apoi primim indicatorii de evaluare (benchmarks). Eu aș spune că după această metodologie, luând în calcul un proces care decurge fără nicio piedică sau criză politică, acest proces ar putea dura cam 7-8 ani. Repet, fără niciun impediment.

Credeți că o să existe atâta răbdare?

Pentru asta este nevoie ca în acest țări candidate să existe o situație politică fără urmări. Chiar dacă se schimbă actualele guvernări, ele să fie la fel de dedicate acestui proces. Farmecul acestui proces este că trebuie să existe un consens asupra scopului final. Noi, în Republica Moldova, trebuie să admitem că există forțe care contestă acest scop final.

Personal, din punct de vedere politic, consider că acesta este cel mai mare risc. Acest guvern mai are circa trei ani de zile până în 2025 pentru ca noi să putem deschide negocierile. De exemplu, cazul Turciei este cel mai nefericit. La fel, Muntenegru a deschis negocierile în 2012 și azi la 10 ani distanță nu a închis decât trei capitole din 35.

Astăzi, acest proces este văzut ca unul care nu este tocmai unul meritocratic. Chiar și în capitole care puteau fi închise și deschise în țări precum Serbia, Albania sau Muntenegru, dar pentru asta e nevoie de consensul tuturor celor 27 de state. Și asta nu întotdeauna se întâmplă. Pentru că sunt state care au o agendă separată, de aceea pe lângă faptul că trebuie să fim pregătiți, trebuie să fim siguri că toate cele 27 de state sunt pe aceeași undă de lungime.

Vă mulțumim!

Editorial

Comunitatea Politică Europeană - o ușă de integrare a Republicii Moldova în UE?

Editorial de Simion Ciochină

Războiul din Ucraina și acțiunile tot mai agresive ale Federației Ruse au convins încă odată liderii UE să accelereze extinderea relațiilor de cooperare cu țările din vecinătatea sa. Cel puțin așa suna unul din argumentele aduse de președintele Franței, Emmanuel Macron, când anunța în luna mai intenția creării Comunității politice Europene (CPE). De la idee până la realizare a trecut doar câteva luni, astfel că la începutul lunii octombrie, la Praga, a avut loc prima reuniune și înființarea CPE. La eveniment au participat 44 de lideri ai continentului, inclusiv 17 țări din vecinătatea imediată sau mai îndepărtată a UE: de la Armenia până la Turcia, de la statele balcanice la cele candidate la aderare.

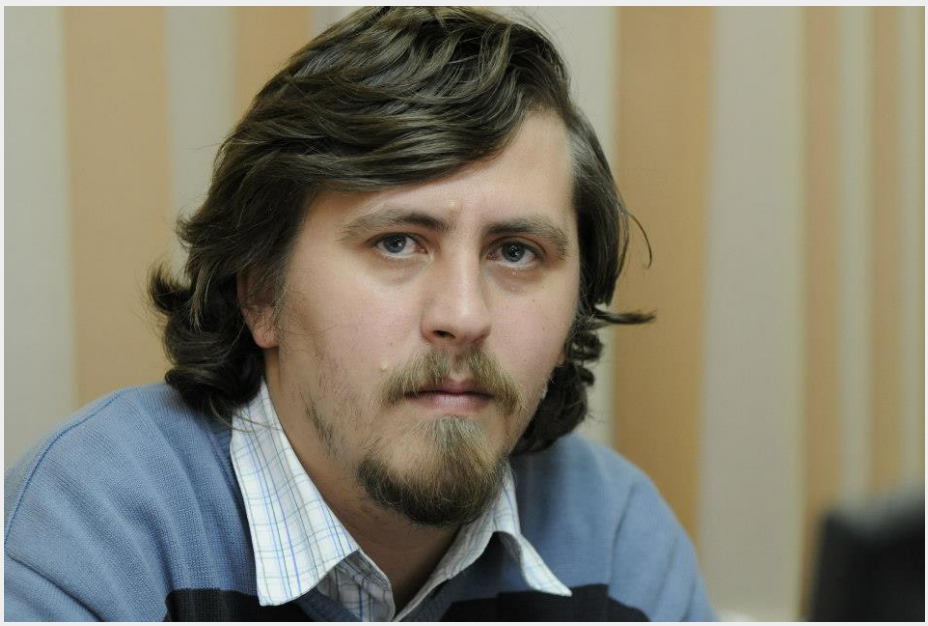

Scopul întâlnirii a fost o încercare de formare a unui cerc mai larg de state prietene, în contextul războiului din Ucraina, care ar urma să fie cooptate pentru asigurarea securității comune și de cooperare a țărilor din UE și din afară, în ceea ce privește sancțiunile împotriva Rusiei și politica energetică.

Chiar dacă au fost mai multe critici aduse înființării CPE, precum că „noul format ar fi nivelul-limită pentru națiunile care nu reușesc să adere la UE sau că deja există alte instituții paneuropene precum Consiliul Europei (cum scrie Nikols Busse într-un editorial pentru Frankfurter Allgemeine Zeitung), totuși reuniunea de la Praga a demonstrat încă odată dorința atât a țărilor din UE, cât și a celor din vecinătate, de a-și uni forțele pentru a se opune agresiunii tot mai accentuate a Moscovei.

Important a fost și anunțul făcut de președinta Maia Sandu, care în discursul său de la Praga a spus că următoarea reuniune a Comunității Politice Europene va avea loc primăvara viitoare, la Chișinău. Ce înseamnă aceasta pentru parcursul și viitorul european al Republicii Moldova și ce ar putea aduce noua reuniune atât pentru liderii și reprezentanții UE, cât și pentru guvernarea de la Chișinău și țările non-UE? Noul proiect va fi într-adevăr viabil sau se va transforma într-o bulă, plină de limbaj diplomatic și promisiuni seci? Sau totuși acest CPE va fi un proiect ambițios, de perspectivă, cu rezultate tangibile pentru toți?

Moldova ar trebui să fie mai vocală

Primul Summit de la Praga a CPE cu siguranță a fost unul plin de declarații mai mult diplomatice, decât pragmatice, dar a fost și o nouă oportunitate pentru liderii UE și țările non-UE de a se întâlni și a discuta pe cele mai acute probleme.

„Într-o perioadă în care stabilitatea și securitatea Europei sunt amenințate, avem nevoie de mai mult dialog, de mai multă înțelegere reciprocă. Și asta este ceea ce am reușit să obținem în cadrul primei reuniuni a comunității politice europene”, a declarat Charles Michel, președintele Consiliului European.

La rândul său, președinta Maia Sandu, a spus că Moldova, vecin estic și mai

recent țară candidată la aderarea la UE, se bucură să găzduiască la primăvară, în Chișinău, următorul summit al CPE. „A face Europa mai puternică și mai rezistentă este un efort pe termen lung”, a punctat Sandu. Totodată, președinta a menționat că țările europene „pot ajunge la pace numai împreună” și că ele sunt „unite” în sprijinul pentru Ucraina și pentru integritatea ei teritorială.

Astfel, indiferent de cum vor evolua lucrurile, reuniunea din primăvara anului viitor trebuie să fie cu siguranță una mai puțin plină de poze de protocol și discuții formale, ci una care să vină atât cu proiecte concrete, cât și cu fapte. Pe de o parte, liderii UE ar putea veni cu niște inițiative concrete, cum ar fi, de ce nu, chiar anunțarea faptului că Republica Moldova sau/și Ucraina este țara care din data și luna X va deveni următorul membru al UE. Pe de altă parte, Republica Moldova trebuie să folosească oportunitățile și să fie mai vocală, mai curajoasă, să ceară și chiar să obțină de la UE noi proiecte fezabile. Chișinăul trebuie să vină cu o viziune clară, cu planuri exacte și să demonstreze tuturor că știe ce vrea și că dorința de a deveni membru al UE nu este doar o promisiune electorală, ci o realitate.

O mai bună securitate energetică și militară

Care va fi sfârșitul războiului din Ucraina este greu de prezis, iar până la începerea noului summit din primăvara 2023, UE și Chișinău ar trebui să lucreze pe planuri și proiecte concrete legate de vulnerabilitățile istorice ale Republicii Moldova, cum sunt securitatea energetică și militară a țării. Ultimele evenimente demonstrează că regimul de la Moscova este greu de crezut că va fi unul pașnic și că Putin poate folosi orice armă contra Europei. Una dintre acestea este cea energetică, iar Republica Moldova, care este dependentă istoric de resursele energetice din Federația Rusă, este și va fi o victimă sigură.

La summit-ul de la Praga, Maia Sandu, a menționat despre această problemă, declarând că: „Securitatea energetică și accesibilitatea resurselor energetice a fost un alt subiect important pe care l-am abordat la reuniune. Cert e că nu putem permite crizei energetice să ne pună în pericol democrația”. Astfel, este primordial și vital ca la următoarea reuniune CPE să fie anunțate sau chiar lansate unele proiecte energetice, care ar scăpa Chișinăul din jugul energetic rusesc.

O altă problemă, care ar trebui să pună pe gânduri autoritățile Republicii Moldova este securitatea spațiului aerian al țării. Încălcarea flagrantă a spațiului aerian de către trei rachete rusești din luna octombrie a acestui an, a demonstrat cât de fragilă este securitatea și neutralitatea Republicii Moldova. Mai mult ca atât, bugetul armatei naționale este unul din cele mai mici din Europa, fiind, până la războiul din Ucraina, estimat la 1,32 miliarde de lei, ceea ce constituia 0,38% din PIB.

Astfel, chiar dacă autoritățile de la Chișinău reiterează în continuare că suntem o țară neutră, la următorul summit cred că ar trebui anunțate noi programe de suport pentru a asigura securitatea statului. Fiind o țară care nu își poate asigura un buget militar, Republica Moldova ar trebui să ceară ajutor de la toți liderii europeni. Unul din aceste programe ar putea viza asigurarea cu sisteme anti-aeriene, care sunt foarte costisitoare, dar care pot asigura cetățenii țării că în cazul unui atac rusesc, Republica Moldova se va putea apăra.

Un succes sau un proiect mort în fașă

Summit-ul Comunității politice Europene care urmează să aibă loc în primăvara anului 2023 va fi unul crucial, care va demonstra dacă acest format merită sau nu să rămână în viață. Dacă, Macron și UE nu vor înțelege că asemenea reuniuni nu trebuie să rămână formale, atunci proiectul va muri în fașă. La rândul său, organizarea unui asemenea eveniment pune o presiune mare pe autoritățile de la Chișinău, care trebuie să pregătească, atât logistic, cât și conceptual următoarea reuniune.

Faptul că la Chișinău vor veni peste 40 de delegații străine va pune o presiune mare pe infrastructură, deoarece Republica Moldova nu are atâtea hoteluri pentru înalții lideri, cât și un loc de desfășurare a evenimentului. Pe lângă aceasta, după cum am menționat anterior, Chișinăul ar trebui să fie mai vocal și să insiste, asemenea Ucrainei, pe un suport mai consistent din partea Europei în rezolvare cel puțin a două probleme stringente pe care la are țara.

Viitorul Summit ar trebui să fie axat pe securitatea Europei și pe răspunsuri prompte la orice tip de agresiuni, pentru că doar astfel se poate demonstra că Europa poate fi unită, iar țările cu risc și cu potențial scăzut pot oricând miza pe suportul țărilor dezvoltate. Doar așa agresorii care încalcă orice legi a umanității vor putea înțelege că nu au nici o șansă să atace sau să terorizeze statele, pe care ei din varii motive le consideră parte a „lumii lor”.

Miza reală este ca Moldova să se așeze pe o direcție europeană de pe care să putem spune că este un drum de neîntors

Vicepreședintele Camerei Deputaților din România, Dan Barna, a oferit un interviu buletinului de politică externă în care a vorbit despre ce înseamnă Comunitatea Politică Europeană pentru Republica Moldova, dar mai ales cum vede relația Chișinăului cu UE. Deputatul de la București a mai explicat și care este viziunea sa despre relația bilaterală dintre Chișinău și București și cum poate ajuta România pentru ieșirea de sub dependența energetică față de Rusia. Vă invităm să citiți interviul integral în rândurile de jos:

Ce înseamnă pentru Republica Moldova conectarea la Comunitatea Politică Europeană?

Nu aș vrea să detaliez foarte mult planul președintelui Macron, deoarece discuția este oarecum într-un stagiu incipient, însă din punct de vedere al acceptanței UE, Republica Moldova este în prima linie. Faptul că s-au deschis negocierile de aderare, în contextul războiului din Ucraina, poate fi privită ca pe o oportunitate. Și aici vorbim de două paliere.

Pe de o parte, vorbim despre o presiune pe care ar trebui să o facă România la Bruxelles și la instituțiile europene pentru ca această dechidere pentru Moldova să rămână activă, dar în egală măsură guvernul de la Chișinău trebuie să accelereze pe cât posibil omenește și să bifeze acele cerințe din planul de aderare tocmai pentru ca discuția să rămână în zona politică, unde lucrurile sunt în momentul de față.

Avem în prezent o Rusie dictatorială care, prin atacul asupra Ucrainei, pune o presiune pe tot ce înseamnă UE. Ori în acest context, dacă Republica Moldova reușește să rezolve cerințele de aderare ce vizează probleme reale, iar discuția rămâne în zona politică în privința unei viitoare aderări, lucrurile vor merge ceva mai bine.

Altfel am putea avea o situație similară cu cea a României privind aderarea la spațiul Schengen, acolo unde criteriile tehnice sunt îndeplinite, dar avem niște probleme legate de zona justiției și de percepție a credibilității.

La fel ar trebui și Republica Moldova să fie cât se poate de pregătită în tot ceea ce depinde de ea. Acesta ar fi mesajul pe care aș vrea să-l transmit la Chișinău și anume ca Guvernul să se concentreze în perioada următoare pe îndeplinirea acelor cerințe din foaia de parcurs a aderării la UE.

Cum apreciați Dvs progresele pe care le face Republica Moldova și pe ce domenii ar trebui accelerate reformele la Chișinău?

Am observat că pe zona anti-corupție au fost făcute niște numiri care deschid niște perspective optimiste pe ceea ce înseamnă probleme cu care se confruntă Moldova privind justiția, o realitatea

pe care o cunoaștem și nu ar trebui să ne ascundem după degete. O să vedem în lunile și anii următori dacă lucrurile evoluează înspre bine.

Acest mandat al președintelui Maia Sandu este unul istoric, dar și critic pentru viitorul Republicii Moldova. Deoarece, în măsura în care se vor reuși acești pași de reformă acceptați de altfel de electoratul majoritar care o susține pe Maia Sandu, opțiunea europeană ar putea să devină una consistentă pe termen lung.

Moldova a avut mereu perspectiva aceasta de balans dintr-o parte în alta, în funcție de opțiunile unui președinte mai pro-rus sau mai pro-european. Din punctul meu de vedere, miza reală este ca Moldova să se așeze pe o direcție europeană de pe care să putem spune că este un drum de neîntors. Nu aș vrea să folosesc cuvântul ireversibil, deoarece vedem că din păcate am crezut că pacea este ireversibilă în Europa și vedem ce se întâmplă acum în Ucraina și ce face Putin acolo.

Sunteți optimist că Republica Moldova va îndeplini aceste cerințe și va accede spre următorul pas spre UE – deschiderea capitolelor de negociere cu Bruxellesul?

Eu sunt un optimist. Astfel aș fi plecat din politică, fiind un antreprenor care și-a asumat să se implice în viața politică. Dacă Guvernul de la Chișinău reușește să facă lucrurile care depinde de el, eu cred că este o fereastră de oportunitate reală pentru Moldova să se apropie de UE și să deschidă capitolele de negociere.

Depinde într-o mare măsură de Republica Moldova, dar depinde și de contextul general.

Așa cum arată lucrurile acum, fereastra aceasta de oportunitate este una reală și trebuie speculată în sensul bun al acestui termen.

Ce părere aveți despre interconectare mai mare a Republicii Moldova cu România și UE? Cum vedeți această perspectivă?

Se spune că este nevoie de doi parteneriat pentru un dans de tango. Noi, cei din Partidul Uniunea Salvați România (USR) facem presiuni de la București ca România să susțină Moldova și să ne implicăm. Recent, la o conferință la care am participat la Chișinău, am auzit și voci în marja conferinței ale unor experți care spuneau că, din păcate, absolvenții moldoveni de facultăți în România sau în alte țări din UE își găsesc foarte greu loc în diverse poziții în aparatul de stat al Republicii Moldova.

Apoi ne-au fost prezentate vreo patru-cinci cazuri de achiziții unde furnizorul din România a fost eliminat în detrimentul unor competitori din Belarus, India sau alte state. Ceea ce vreau să spun este astfel de elemente dau un mesaj disonant. Mesajul acesta se aude, iar cei care nu sunt neapărat susținători fervenți ai drumul european pe care ni-l dorim cu toții pentru Republica Moldova evident că folosesc aceste exemple.

Atunci când ai actori economici din România care sunt eliminați din licitații sub diverse pretexte, mesajul nu este unul de colaborare. Da, Moldova trebuie să-și asume această colaborare cu România și direcție asumată spre UE.

În ceea ce privește România, există resurse reale de sprijin la București în măsura în care ar exista și o deschidere mai vizibilă dinspre Chișinău.

Ar avea România capacitatea să înlocuiasă Rusia pe zona energetică și să facă în așa fel încât Republica Moldova să nu mai fie dependentă 100% de această țară? Știm foarte bine cum Gazprom folosește „arma energetică" pentru a-și atinge scopuri politice.

Pentru Moldova, ca și pentru majoritatea statelor europene, găsirea de furnizori alternativi este o prioritate de termen mediu fără doar și poate. Astfel, șantajul ruseasc va continua să existe. Nu știu dacă România poate să înlocuiască complet Rusia. Am văzut niște cifre care arată că România poate acoperi pentru perioada de iarnă necesarul de gaze al Republicii Moldova. Acest lucru ar însemna cam 6% din cât consumă România în privința gazelor naturale.

Deci, ar fi un sprijin care stă în puterea României și eu sper ca actualul guvern de la București să susțină Republica Moldova în această direcție.

Vă mulțumim!

Opinia expertului

Realizarea vocației geopolitice a Europei

Nicoletta Pirozzi, 14 octombrie 2022

Nicoletta Pirozzi este șefa programului UE și manager de relații instituționale la Istituto Affari Internazionali (IAI), specializată în politica și instituțiile UE, politica externă italiană și securitatea internațională. Ea este președintele MondoDem, o rețea progresistă de politică externă și membru fondator al ProgressiveActs. Poate Comunitatea Politică Europeană să fie coloana vertebrală a unei noi arhitecturi europene de securitate? întreabă Nicoletta Pirozzi.

Odată cu revenirea războiului pe teritoriul european, Uniunea Europeană și-a redescoperit ambițiile și capacitățile geopolitice. Și totuși, cum poate fi reconstruită o arhitectură de securitate europeană post-război rămâne o dilemă. În ultimul an, multe dintre ipotezele de bază care stau la baza viziunii și acțiunii globale a UE au fost zdruncinate.

Uniunea a învățat că, de la economie la energie și până la apărare, dependența strategică o expune la circumstanțe adverse și poate pune în pericol integrarea europeană. Lumea UE s-a restrâns pe măsură ce Rusia a devenit un inamic sistemic, China și-a consolidat statutul de competitor economic, iar țările din sudul global au devenit din ce în ce mai vocale în criticile lor față de modelul UE.

Acum, mai mult ca niciodată, calea UE spre un rol internațional credibil rezidă în vecinătatea sa. Dacă vrea să-și realizeze ambițiile globale, trebuie să învețe cum să joace rolul unui actor politic regional.

Nu este ușor. UE nu este o insulă și nu există niciun ocean care o separă de unele dintre cele mai tulburi zone din lume – de la Balcani până la Vecinătatea Estică, de la Orientul Mijlociu până în Africa. Mai mult decât atât, relația sa cu țările vecine trece printr-o evoluție profundă și dificilă.

Perspectiva aderării, care a reprezentat un instrument puternic de politică externă la începutul secolului, este neatractivă (Regatul Unit), infectată (Balcanii de Vest, Turcia), exclusă (Africa de Nord) sau prea îndepărtată (Moldova, Ucraina, Georgia). De-a lungul timpului, UE a dezvoltat diverse scheme pentru a menține aceste țări implicate și conectate, dar cu puțin succes. De fapt, UE își pierde controlul asupra sferei europene, iar acest lucru lasă un vid politic, umplut rapid de alți actori, alimentând în același timp conflictele și criza.

Manifestare de coeziune

Există astfel loc și necesitate pentru o nouă inițiativă politică puternică, pentru o revenire a UE ca putere regională. Poate noua Comuniate Politică Europeană (CPE) să reprezinte un proiect atât de ambițios? Este greu de spus de la prima sa manifestare la Praga din 6 octombrie. Patruzeci și patru de țări, 27 de state membre ale UE și 17 parteneri, inclusiv Regatul Unit al Marii Britanii și Turcia, s-au reunit cu o zi înainte de Summit-ul informal convocat de președinția rotativă cehă a Consiliului UE.

A fost o mare oportunitate foto și o manifestare semnificativă de coeziune a familiei europene în fața agresiunii ruse din Ucraina. Au fost discuții pe două probleme ale zilei: energie și securitate/stabilitate. S-a soldat și cu un rezultat, deși limitat, dar tangibil, facilitat de președintele francez, Emmanuel Macron. O misiune civilă a UE urmează să fie trimisă la granița dintre Armenia și Azerbaidjan pentru a facilita o normalizare a relației lor conflictuale, zguduită de reverberațiile concentrării violente a Rusiei asupra Ucrainei. În cele din urmă, a existat o promisiune de a se reuni din nou, peste șase luni, în Moldova, și după alte șase luni, în Marea Britanie.

În unele privințe, acesta este un rezultat surprinzător. Ideea s-a dezvoltat cu o viteză incredibilă, după standardele europene, fiind lansată de Macron, de Ziua Europei (9 mai). Instituțiile europene și unii lideri europeni, printre

care cancelarul german, Olaf Scholz, au susținut și relansat ulterior inițiativa.

Cu siguranță, escaladarea războiului din Ucraina și oferta ulterioară Ucrainei și Moldovei a statutului de candidat — împreună cu nevoia de a oferi răspunsuri cetățenilor europeni care și-au exprimat preferințele în legătură cu continentul la Conferința privind Viitorul Europei — au fost acceleratori cruciali. Iar evoluția situației politice și economice din Marea Britanie post-Brexit a ajutat-o la convingerea noului premier, Liz Truss, să fie prezentă la întâlnirea de familie europeană.

Promotorii proiectului au trebuit să clarifice unele aspecte cheie și să facă unele modificări în plan pentru a-l face atrăgător pentru partenerii cheie. CPE nu trebuie să substituie extinderea, așa cum se tem de aceasta unele țări din vestul Balcanilor și dintre partenerii estici. Nici nu va fi instituționalizat, deoarece acest lucru ar împiedica în special Marea Britanie să participe. Și nu trebuie să existe suprapuneri cu alte organizații paneuropene, în special cu Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei.

Toate acestea au permis formatul inclusiv de 44 la Praga. Aceste clarificări nu vor fi totuși suficiente pentru a transforma CPE într-o inițiativă eficientă și durabilă care poate reprezenta coloana vertebrală a viitorului geopolitic al Europei. Numai dacă îi clarificăm obiectivele, va fi posibil de adaptat formatul și calitatea de membru – nu invers.

Două viziuni

Există două viziuni principale cu referire la EPC. Una este crearea unui spațiu politic pentru a-i menține ancorați pe vecinii UE. Atunci lipsa instituționalizării poate fi o problemă. Dacă UE dorește să se instaleze la conducere și să evite naționalizarea proiectului, instituțiile de la Bruxelles ar trebui să joace un rol cheie în stabilirea agendei și asigurarea realizării acesteia. În plus, numai accesul la instituțiile UE cu rol decizional poate oferi țărilor partenere valoare adăugată. Unele propuneri au fost deja avansate – reuniuni la nivel înalt extinse în ajunul Summit-ului UE care să includă parteneri și un forum parlamentar compus din Parlamentul European și parlamentele țărilor partenere. În acest scenariu, criteriul pentru aderarea la CPE ar trebui să fie angajamentul față de valorile fundamentale ale UE, inclusiv respectul pentru democrație, drepturile omului și statul de drept.

O idee diferită ar fi utilizarea CPE pentru a uni familia europeană împotriva Rusiei, în încercarea de a aborda probleme urgente și preocupări de securitate pe termen lung. Aceasta ar oferi o platformă comună a intereselor, care reprezintă mai mult decât valorile și regulile comune. Cadrul interguvernamental informal ales la Praga ar fi ideal, deoarece permite formatului să fie flexibil, iar numărului de membri - mare. Totuși, dacă acest lucru servește foarte bine necesităților urgente actuale, este mai puțin convingător ca rețetă pentru fazele ulterioare. Este dificil de imaginat cum ar putea evolua mai apoi CPE de la un schimb inițial de note cu privire la Ucraina în ceva semnificativ pentru viitorul Europei.

În acest moment, nu există așadar o perspectivă unică, clară, pe termen lung și va fi o provocare să se asigure o convergență a intereselor între 44 de state și un *follow-up* adecvat, fără o structură formală. Este la fel de discutabil și cât de rezonabil este ca UE să sponsorizeze o inițiativă pe continentul european pe care nu o poate controla – deoarece aceasta presupune participarea tuturor statelor pe picior de egalitate și exclude vreun rol pentru parlamentul UE.

O a treia cale poate fi totuși explorată, în care cadrul interguvernamental al CPE servește ca un forum politic pentru a discuta principalele probleme de politică externă și de securitate între UE și țările partenere, legate de agenda summit-urilor UE. Aceasta ar putea începe cu proiecte vizibile, concrete, care pot fi avansate și implementate de grupuri diferențiate de membri cu sprijinul instituțiilor UE.

Un punct de plecare ar putea fi un pachet *Next Generation Ukraine*, pentru a sprijini reziliența Ucrainei și reconstrucția viitoare. Acest lucru ar menține UE pe scaunul de conducere, asigurându-se în același timp sustenabilitatea formatului și participarea membrilor – chiar dacă unii parteneri ar putea dispărea.

Cea mai importantă sarcină a momentului pentru UE este să elaboreze o viziune clară a ceea ce este în joc pentru ea și a ceea ce reprezintă. Fără o direcție clară, chiar și cele mai inteligente invenții politice pot avea un efect contrar.

Aceasta este o publicație comună a Social Europe și IPS-Journal

Opiniile exprimate de experţi în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) şi al Asociaţiei pentru Politică Externă (APE).

foreign policy association APE asociaţia pentru politică externă

Asociaţia pentru Politică Externă (APE) este o organizaţie neguvernamentală angajată în susţinerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană şi facilitarea procesului de soluţionare a problemei transnistrene în contextul europenizării ţării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experţi locali, personalităţi publice, de foşti oficiali guvernamentali şi diplomaţi de rang înalt, toţi fiind animaţi de dorinţa de a contribui cu bogata lor experienţă şi expertiză la formularea şi promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile şi eficiente.

FRIEDRICH EBERT STIFTUNG

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundaţie politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor şi fundamentelor democraţiei, a păcii, înţelegerii şi cooperării internaţionale. FES îşi îndeplineşte mandatul în spiritul democraţiei sociale, dedicându-se dezbaterii publice şi găsirii, într-un mod transparent, de soluţii social-democrate la problemele actuale şi viitoare ale societăţii. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.